

ÎN FAȚA MUZICII. EXPERIENȚE METAFIZICE (II)

IN FRONT OF MUSIC. METAPHYSICAL EXPERIENCES (II)

Ion GAGIM

- Omul nostru e prea raportat la viața material-pământească, e prea prins în mrejele ei ca să aibă nevoie, în mod fundamental, de muzică. Or, muzica e reprezentanta unei alte lumi, ea vorbește despre o altă lume din noi, lume unde atât de rar intrăm. Iată de ce omul nostru rămâne surd la marea muzică. Nu are nici timp pentru ea, dar, ce e mai grav, nu are nici chemări interioare.
- Prima și fundamentală condiție a întâlnirii cu realitatea metafizică de dincolo de muzică (și unde muzica ne poate duce cu siguranță) este liniștea. Dar cine trăiește astăzi în liniște, cine are timp să trăiască în liniște?
- Am început să percep lumea altfel, de cum o percepeam până acum... A o percepe dincolo de felul cum o percep toți, dincolo de lucrurile obișnuite, dincolo de tot ce se întâmplă în mod ordinar... E o percepție a unui alt plan al existenței, al unei alte realități: o privire meta-fizică, o privire deasupra la tot și la toate... E o altă stare, cu totul altă stare... Ești eliberat (!) de toate convenționalismele, de toate prejudecățile. E o stare absolut liberă. Și calmă, absolut calmă... De parcă n-ai ști și nici n-ai știut vreodată ce înseamnă „neliniști”, „tensiuni”, „probleme”... E o privire „de la o parte” asupra lumii acestea, o privire *din afara lumii acestea*. E o „privire cu ochii lui Dumnezeu” – așa mi s-a părut atunci când am trăit pentru prima dată foarte clar această stare. Am trăit-o pe viu! (Când mi-am „revenit”, mi-am zis: „Cerule, cât de „naivă” e lumea aceasta a noastră”).
- Eu nu sunt filosof (după cum afirmă unii). Sunt un *spirit filosofic* (dar mai exact, *metafizic*).
- Trăirea adevărată (a unei stări) este identificarea cu tine însuși, până la substratul „visceral” (cum ar zice Cioran), cu *totul* din tine, cu întregul „eu”, la nivel de simțuri primare și fundamentale, definitorii, genetice. Trăirea adevărată a muzicii nu e doar identificarea cu muzica, dar e și identificarea cu tine însuși. E ceea ce s-ar numi „cunoaște-te pe tine însuși” în sensul direct și suprem al acestui veșnic îndemn.
- Chemarea muzicii... Apar momente (și în ultimul timp tot mai frecvent) când ea *mă cheamă* irezistibil (pe drept cuvânt, acesta este verbul), când răsună foarte viu în interior fragmente întregi din ea, *cerând* insistent s-o ascult... (Parcă zicându-mi: „Ascultă-mă, te rog, nu mă lăsa singură”). („Cu muzica poți discuta ca și cu o ființă iubită”, zice George Bălan. Are dreptate).
- Viața omului nu este altceva decât stări, ea este alcătuită din stări. Din stări ale conștiinței, din stări-trăiri.
- Nu poți iubi cu adevărat muzica, dacă nu ai un spirit religios (citește, metafizic).
- Învățați să auziți muzica, nu numai s-o ascultați! (Dar aceasta e o problemă pentru omul nostru !)
- A trăi muzica înseamnă a trăi sunetul, viața lui (ca mișcare eternă și universală). Înțelegerea muzicii, a sensurilor ei specifice, pornește de la trăirea sunetului.
- Relația cu muzica este, în primul rând, (și începe de la) relația ta cu sunetul. De felul cum ți-ai stabilit relația cu sunetul depinde felul cum vei trata muzica, cum o vei înțelege, cum o vei cânta, cum o vei explica altora.

Dar relația subtilă cu sunetul e o problemă aparte. O poate avea, oare, omul modern?

- Adevărul se cunoaște în singurătate, de unul singur.
- Boethius în *De Musica* (dar care idee este mult mai veche) vorbește de trei tipuri (le putem numi și trei planuri sau niveluri ierarhice) de muzică: *musica mundana* (muzica Lumii, a sferelor, a Universului), *musica humana* (muzica vieții umane, a societății / comunității umane, a naturii, a tot ce ne înconjoară) și *musica instrumentalis* (muzica propriu-zisă, în sens obișnuit, cea „meșteșugită” / creată și interpretată de om). Aceste planuri ale muzicii se află în corelație, fiecare nivel fiind reprezentantul nivelului anterior din care se naște. Ceea ce face omul prin *musica instrumentalis* este doar interpretarea (tălmăcirea) a ceea ce este *musica mundana* și *musica humana*. E ceva asemănător cu lecturarea și tălmăcirea Bibliei. Dar Biblia nu este creată de om, ca și *musica mundana* și *musica humana*. *Musica instrumentalis* este „tălmăcirea Bibliei” (a muzicii mundana). Căci ce înseamnă a crea (a compune) muzica? Înseamnă a tălmăci în sunete niște sensuri ascunse, aflate dincolo de sunetele în cauză.
- A trăi spiritual înseamnă a te conecta la Spiritul lumii – la *Musica Mundana*.
- În stilul lui Kant (dar majoritatea intelectualilor de astăzi gândesc la fel): literatura este plasată înaintea muzicii în ierarhia artelor (ocupând chiar primul loc, la Kant). De ce? Pentru că literatura te mai ține pe pământ, cel puțin cu un capăt, cu capătul cuvântului, pe când muzica te rupe totalmente de pământ. Dar cine-i acel care ar putea plana doar în înaltul amețitor al cerurilor? Ce spirit trebuie pentru aceasta și cine are acest spirit? Literatura e semi-metafizică. Muzica e totalmente metafizică. Lumea metafizică e inexplicabilă, ca și muzica. De aceea pentru Kant muzica nu este

altceva decât o „batistă parfumată”, care, chipurile, nu lasă nimic în urma sa sub aspect de concept. Filosoful Kant vroia concepte, vroia „concretețe”, vroia „logică”, și nu trăiri metafizice „abstracte” de tipul celor muzicale. De aici și prioritatea literaturii în ierarhizarea artelor.

- Învățarea pe dinafară a poeziilor. Același lucru – ascultarea pe dinafară a muzicii.
- Viața este teatru, se zice. Depinde care viață. Căci viața spirituală nu este un teatru. Relația intimă cu Dumnezeu nu poate fi un teatru. Rugăciunea nu este spectacol. Apropo: interpretarea muzicii e teatru, întotdeauna. Căci e o activitate „exterioară”. Ascultarea ei adevărată, însă, nu. Și nici nu poate fi.
- Relația mea cu *Concertul pentru pian nr. 20* de Mozart sau relația mea cu *Messa în si-minor* de Bach, sau cu... Anume, relația individual-spirituală cu aceste elemente (părți, aspecte) ale Divinității. Or, fiecare din aceste creații sunt reprezentante ale lumii divine. Fiecare din ele este o „fință” din acea lume. Discută cu ele, și vei înțelege. Așadar, care-i relația ta cu *Concertul nr. 20* de Mozart, de exemplu? Sau cu...? Cine poate răspunde la întrebări de genul acesta?
- Omul, oricum ai da-o, trebuie să aibă sub picioare un suport metafizic. Altfel, rătăcește...
- „Ascultare a muzicii”... „Audiție a muzicii”... Faceți diferența! „Ascultare” – de la „a da ascultare”. „Audiția”, însă, e un cuvânt neutru, tehnologic, „modern”, desacralizat.
- A cânta muzică e lumește. A o asculta e dumnezeiește.
- Aprofundându-te în muzică (în conținutul ei), neapărat ajungi la filosofie și, mai departe, la metafizică.
- Cele mai profunde cuvinte despre muzica pe care am vrut să le spun, nu le-am putut spune. Ele nu exista.
- Spirit și suflet... Spiritul, la nivelul său suprem, este ordine, disciplină, este „matematica”, și nu – „fantezie”.

Spiritul are formă exactă, el e „fugă”. Sufletul, însă, are formă liberă, el e „preludiu”. Asta-i una din marile diferențe dintre aceste două categorii. De aceea se consideră că spiritul se află „mai sus” decât sufletul, e superior acestuia. Spiritul e în ceruri, sufletul e pe pământ. În ceruri nu există suflet, există spirit.

- Ce înseamnă a fi înțelept? – A nu te rătoi în fața existenței. A-ți ști locul. A te (re)găsi pe tine însuți, *a te aduce* în starea de a fi împăcat cu tine însuți, cu lucrurile, cu oamenii, cu viața. A te elibera, pe cât e posibil, de iluzii, de prejudecăți, de „amăgelile” vieții. A înțelege cine ești (în sensul – de unde te tragi, ce cauți pe acest pământ, încotro urmezi calea). Înțelepciunea, până la urmă (și în forma sa pură), este personală, individuală. Înțelepciunea ține de înțelegerea vieții, de trăirea ei, iar înțelegerea și trăirea pot fi doar personale.
- Afirmția precum că muzica este legată de viață, că ea redă viața etc. este o afirmație puerilă, „școlărească”, elementară, primară; mai mult ca atât – este de o banalitate cum nu se mai poate. Bineînțeles că muzica este legată de viață, altfel ea n-ar exista. Și menuetul e legat de viață, și sârba, și mai ales toată muzica numită „programatică” sau muzica „ritualică” sau, și mai mult, cea cu cuvinte. Dar în forma sa pură (de exemplu, *Variațiunile Goldberg* sau *Arta fugii*, sau *Ciacona*, sau *Clavecinul bine temperat*), de care „viață” este legată muzica, ce fel de „viață” sau, mai bine zis, care „viață” o redă ea? (Apropo, îmi vine tot mai greu să aud de noțiunea „muzică cu program” și, cu atât mai mult, să asociez muzica cu un anumit program. Cred că o rătăcire mai izbitoare nu există. Nici *Anotimpurile* lui Vivaldi nu le pot asculta programatic: mă sufoc, dacă se pune astfel problema!).
- Beethoven cel „social”, pe de o parte (simfoniile nr. 5, nr. 9, de exemplu),

și Beethoven cel ceresc, cel care discută cu Divinitatea, cel din părțile lente ale creațiilor sale, pe de altă parte (concertele pentru pian, de exemplu). Doi de Beethoven, pentru mine. Anume așa mi se prezintă „Marele Surd” (după ani de „intoxicare” a minții cu teorii muzicologice, care au scris despre el ceea ce citim în cărțile respective).

- Omul se „foiește” în viața aceasta și pe lumea aceasta, lui îi trebuie atâtea și atâtea... Asta pentru că trăiește „orizontal”, „împrăștiat”. Vrea mai larg, vrea mai mult și mai multe, vrea să călătorească mai departe, vrea să vadă locuri noi. Dacă ar trăi, însă, vertical („adunat”), ar sta pe loc (cazul călugărului). Păcătuiind și coborând din rai, dorind să cunoască, omul s-a „orizontalizat”, și-a pierdut condiția „verticală”. (Apropo, Omul își duce existența „în picioare”, animalele însă în poziție orizontală. În-tâmplător oare?). Un lucru similar se întâmplă și în muzică: dorim să ascultăm sau să cântăm mereu ceva „nou” (– „Ai ceva nou? – Vai, dă-mi și mie!”). Restrângerea „spațiului” muzical la puțin, dar studiat aprofundat, este o problemă pentru mulți.
- A filosofa înseamnă, în primul rând, a nu te grăbi. În ce? În a rosti, hotărât și pripit, enunțuri, afirmații, „adevăruri”.
- Rugăciunea este o interiorizare, o coborâre în sine, respectiv, o stare de meditație. Fredonatul respectă aceleași legi, deci, este și el o rugăciune. (Cioran: „Ce înseamnă religios? Înaintarea către o tăcere care cântă”¹. Coborârea în sine, găsirea acolo și identificarea cu un Ceva sau Cineva de ordin suprauman. Căci pentru aceasta cobori, acesta este sensul rugăciunii. Așadar, rugăciunea poate fi diferită ca formă: în cuvinte, dar și prin fredonat. Subiectul ei poate fi Dumnezeu, dar poate fi Ceva sau

¹ Cioran. *Caiete I*, București, Humanitas, 2010, p. 318.

Cineva fără nume propriu – Providența, Divinitatea, Absolutul sau chiar ceva fără nume în general. Or această stare este în primul o trăire, și nu o conceptualizare. Iar trăirea unei stări poate avea loc în afara unui obiect concret. De aceea, și muzica este o rugăciune (prin ascultarea ei meditativă sau prin fredonarea ei interioară permanentă, care pare a fi un fel de rugăciune isihastică, neîntreruptă și „fără cuvinte” – doar o stare de rugăciune, o rugăciune a minții în afara unor cuvinte sau raționări).

- Lucrurile profunde nu se explică. N-are rost.
- Uneori îmi vine să cred că am depășit toate teoriile academice despre muzică. Eul meu privește dincolo de ele. Când mai dau, însă, de unele din ele, în special „strict obiective” sau „științifice”, mă apucă un plictis, uneori chiar o furie: ce prostii, Doamne! (Pot accepta, de la un timp, doar afirmațiile despre muzică a „nemuzicienilor”. Cioran, de exemplu).
- Am parcurs diferite stadii de comunicare cu muzica, de înțelegere a muzicii, de percepție și trăire a muzicii: de la stadiul școlar, de inițiere, la stadiul academic și, apoi, la cel metafizic; de la stadiul de bucurie și plăcere prin interpretarea și audierea ei la stadiul de supraplăcere, la cel de aflare în starea de beatitudine; de la faza când muzica se afla în sunete, la stadiul când muzica se găsește dincolo de sunete, sunetele fiind doar „ambalajul” sau poarta de intrare.
- Muzicologia „oficială” încarcă muzica de o carcasă din multiple straturi de prejudecăți de tot soiul, pe care învățăceii trebuie să le însușească, îmbibând, până la urmă, mintea lor cu ele (și, prin aceasta, „ascunzând” de ei muzica).
- Când ascuți muzică, nu trebuie să vezi nimic...
- E una să ascuți muzică, privindu-l pe Horowitz, cântând Chopin sau Mo-

zart, de exemplu (e ceva dumnezeiesc!), și alta e să depășești acest nivel, să ascuți muzica dincolo de Horowitz, dincolo de interpret, dincolo de pian, cu atât mai mult, dincolo de sala de concert.

- Ascultare mondenă, „culturală”, în sala de concert și ascultare intimă, spirituală, ca o rugăciune, unu la unu cu muzica. Două lucruri diferite.
- Omul e mai mult decât om. Aceasta ne-o demonstrează, cel puțin, cazul lui Mozart, lui Bach, lui Beethoven.
- Prin ce mă depășesc, zilnic, pe mine? Prin ascultarea muzicii: Bach, Mozart, Beethoven etc. În fiecare zi, prin aceste experiențe, devin mai mult decât om. (Poate aici e una din condițiile obținerii supraomului, la care spera Nietzsche și alții?).
- Ca să înțelegi cu adevărat muzica, trebuie să privești *dincolo* de muzică.
- Pe mine mă atrage mai mult ceea ce nu poate fi cunoscut (taina lumii?), decât ceea ce poate fi cunoscut sau ce este deja cunoscut.
- Hotărât că nu sunetele la direct formează conținutul unei creații muzicale, nu melodia propriu-zisă, ci *suflul* din spatele ei. Suflul din spatele unei melodii de Mozart, de exemplu, și suflul din spatele unei melodii de compozitorul modern X sunt două lucruri foarte diferite, ca substanță metafizică. În spatele sunețelor propriu-zise se deschide o lume imensă care în sunete doar se „întrupează” și, respectiv, se „îngustează” sub formă de melodie – ca în cazul icoanei, cu perspectiva ei inversă: icoana este poarta (îngustă) de intrare în lumea (largă a) lui Dumnezeu. Melodia ar fi tocmai această icoană vizibilă (audibilă) sau punctul de contact cu realitatea de dincolo de ea care se lărgește tot mai mult, ca un con, pe măsură ce înaintezi în percepția ei. Și aici nu e vorba de activitatea „aleatorie” sau „fantezistă” a imaginației, de un vis gol etc., ci e vorba de un *simț* aparte, pe care îl ai

și care îți confirmă cum nu se poate mai bine și argumentat adevărul acestei înțelegeri a muzicii. A prinde muzica la nivelul acestui simț... Dacă ați ști!

- Mie îmi plac lucrurile simple, și odată cu trecerea timpului, tot mai mult. Trebuie să revenim la simplitate. Or, Cunoașterea (cu majusculă) e simplă, pe când cunoașterea (cu minusculă) e complicată, încâlcită și care nu te duce nicăieri cu adevărat, decât doar într-un hățuș din care nu mai poți ieși (ca în cazul zicerii „cu cât mai departe în pădure, cu atât mai mulți copaci?”). Și care e Cunoașterea cu majusculă? Că toate sunt una, că toate sunt un singur Tot.
- A fi eliberat de convenționalisme, de prejudecăți, de prescripții împietrite, de iluzii deșarte, de „amăgeli” și de aberații de tot soiul (căci e plină viața noastră de toate acestea – ba mai mult, uneori se face impresia că din ele și este ea alcătuită). Muzica, ascultarea ei profundă, pătrunderea în taina sensurilor ei îți prilejuiește, cu siguranță, eliberarea de toate acestea. Viața, atunci, devine alta.
- E frumoasă, cuceritoare și o melodie de Mozart, de Beethoven, de Bach, și e frumoasă și cuceritoare o melodie de compozitorii moderni X sau Y. Dar melodiile celor dintâi și melodiile celor din categoria a doua sunt foarte diferite sub aspectul realității de dincolo de ele, de care vorbeam mai sus. Sensul melodiilor lui X și Y se rezumă, în fond, la ele însele, pe când melodiile lui Mozart sunt doar începutul.
- Pentru Glenn Gould muzica este o rugăciune, el o interpretează de parcă ar rosti o adresare intimă către Dumnezeu. Cel puțin, către Dumnezeul muzicii.
- Totul depinde, desigur, cum *vezi* lumea. Dar mai ales cum *o auzi*, așa zice. Căci prin vâz percepi lucrurile „de aici”, prin vâz nu prinzi îndepărtările, „ascunsul”. Prin auz însă prinzi

ceea ce nu stă în fața ochilor, lumile îndepărtate, invizibile, care pot fi sesizate doar prin vibrațiile pe care ele le emană și pe care simțul subtil, metafizic, le poate recepta. Vâzul prinde doar „aici”, pe când auzul prinde și „acolo” sau chiar „dincolo” de „acolo”.

- Ce-a vrut să spună Beethoven, ca mesaj, în Sonata nr. 14, supranumită (dar, după cum știm, nu de el însuși și nici nu în timpul vieții lui) *Sonata lunii*? Cine știe – sentimentul tragic al pierderii auzului sau dragostea fără răspuns pentru Julieta Guicciardi? Sau și una, și alta? Fapt este că *geniul* Beethoven a depus acolo mai mult decât a dorit să depună *omul* Beethoven, oricât de clar și-ar fi închipuit sau și-ar fi dorit el să întrupeze o idee concretă, „pământească”. Oricât de mare ar fi un compozitor, geniul său depune mai mult în operele sale decât își propune el, ca om muritor. Geniul se află deasupra, el stăpânește ființa în care este întrupat, și nu invers. În Sonata nr. 14 Beethoven a depus, fără ca să vrea sau fără ca să știe, mai mult decât și-a închipuit că face. Cu atât mai mult noi, comentând creația dată (dar oricare altă creație a oricărui compozitor), suntem foarte aproximativi sau poate chiar foarte departe de adevăr. În muzică, în acest sens, poți face doar supoziții. Există doi de Beethoven – cel „uman” și cel „dumnezeiesc”, unul „conștient” și altul inconștient. Sentimentul uman „Beethoven” e net inferior sentimentului de geniu „Beethoven”. Cu toată legătură dintre ele, aceste două tipuri de sentimente își păstrează autonomia (mai ales al doilea față de primul). Ce rămâne din mesajul „direct”, pe care compozitorul îl pune în lucrare? Nimic sau aproape nimic. De fapt, el rămâne, este prezent, rămâne poate chiar în întregime, dar constituie doar o parte, poate chiar o foarte mică parte din mesajul integral pe care îl conține lucrarea dată. De fapt, nu

integral, dar infinit, pentru că mesajul unei creații de geniu nu are limite, nici pe orizontală, ca diversitate și nuanțe de înțelesuri, nici pe verticală, ca profunzime. Iar mesajul „concret”, pământesc nu conține în sine aceste caracteristici. Nu poți măsura, cu măsură pământescă, mesajul unei creații de geniu. Nici chiar autorul ei nu poate face acest lucru.

- Eu fac diferență (radicală!) între lucrarea muzicală dată și *muzica* acestei lucrări. Când vorbesc de lucrare, mă gândesc și mă refer la un obiect, mă refer la ceva „material”, „palpabil-vizibil”, analizabil, explicabil, „inteligibil”. Când vorbesc de *muzică*, lucrarea-obiectul „dispare”, dispare totul din această categorie și rămâne sonoritatea pură ca sesizare a unei realități de dincolo de toate lucrurile palpabile, vizibile, conceptuale, materiale. Rămâne o sonoritate-eter – muzica în starea ei pură, muzica în sine. De fapt, eu acum încerc să formulez niște aberații, or ceea despre ce încerc să vorbesc nu poate fi formulat în cuvinte, nu poate fi explicat, ci doar sesizat, doar trăit. Din păcate, în învățământul muzical de toate nivelurile se studiază „lucrări”, și nu *muzica* acestor lucrări sau muzica *din* aceste lucrări. De ce folosesc cuvântul „din”? Pentru că lucrarea este „forma”, pe când muzica lucrării este „conținutul” (dacă e să folosim acești doi termeni cunoscuți pentru a putea explica cel puțin aproximativ lucrurile) – conținutul „pur” *din* interiorul formei, dar care depășește forma – depășește *orice* formă. A audia muzica *dincolo* de forma ei.
- Sunt momente când categoric nu vreau să văd cum se interpretează muzica – prefer doar să ascult sunarea ei pură, în afara interpretului, a orchestrei. Or deseori (sau de cele mai multe ori, mai ales în orchestră) pe fața interpreților nu scrie nimic. Să cânti *Pasiunile după Matei*, de exem-

plu, „neutru”, preocupat doar de meseria mișcării din arcuș? Ce izbitor se privește!

- Privind interpretarea unei creații muzicale, rămâi programat, rămâi influențat de felul cum este ea tratată de interpretul respectiv. Și atunci nu muzica se află în centru, nu ea este „regina”, ci acțiunea interpretării, care apoi este aplaudat, căruia i se aduc flori etc. Muzicii nu i se aduc flori. Nici rugăciunea nu se încheie cu flori și aplauze. Muzica nu e obiect, muzica e stare, e trăire. Flori se aduc unui „obiect”. Trăirii nu i se aduc flori.
- Dacă atragem atenție la cele vorbite de ascultători, de critici etc. după un concert – toți se referă la interpretare, și nu la muzica propriu-zisă.
- Ceea ce studiază muzicologia poate fi măsurat, „obiectivizat”, științificat. Ceea ce se întâmplă în relația om-muzică acest lucru nu poate fi făcut, decât poate într-o foarte mică măsură. Și aceasta din cauza că acțiunea trece pe planul „uman”, al psihicului și conștiinței, unde se întâmplă lucruri care ies în afara „tehnologiei” muzicologice – niște lucruri care nu pot fi măsurate cu unități de măsură de ordin tehnologic. Aici apar aspecte, „calități” care nu pot fi puse în partitură și analizate muzicologic. Dar anume aici se află secretul muzicii, ca muzică. Aici apare o știință de alt ordin – „supraștiințifică”, „metafizică”.
- Ascultare *musicosophică*² a muzicii: ascultare meditativă, pătrunzătoare, activă și participativă, cercetătoare și descoperitoare, prin identificare cu linia sonoră, până la contopirea eu-lui cu muzica și imprimarea, în rezultat, a muzicii în universul interior.
- E necesar să deosebim foarte clar trei lucruri în raport cu o compoziție mu-

² A se vedea: George Bălan. *Musicosophia*. În: Ion Gagim. *Muzica și filosofia*. Chișinău, editura Știința, 2009, pag. 58-92.

zicală: 1) *lucrarea* propriu-zisă, care este obiect de studiu muzicologic (este ópus), 2) *interpretarea* lucrării, care este act artistic-scenic cu toate atributele a ceea ce se numește spectacol și 3) *muzica* lucrării. Adică, în primul caz, există *lucrarea* (ca „obiect”), și există *muzica* lucrării (ca sonoritate pură – aspect care nu intră în câmpul de interes al muzicologului). În celălalt caz există *fenomenul interpretării* muzicii ca act public-teatral (care este urmărit-receptat vizual de spectatori și apreciat prin aplauze, prin opinii ulterioare vizavi de interpretarea propriu-zisă, de calitatea ei, însoțit de impresii pe care le-a produs interpretul prin profesionalismul său, prin stilul său, prin viziunea sa asupra tratării lucrării etc.) și există *muzica* lucrării ca fenomen sonor-acustic, care se percepe non-vizual (în momentele mai pătrunzătoare – cu ochii închiși, adică, înlăturând, neglijând spectacularul, chiar respingându-l) și care nu este obiect al aplauzelor și al florilor (pentru că atunci când ascultăm muzica acasă n-o aplaudăm și nu-i oferim flori; apropo, dacă e să ne dăm bine seama, în acest caz nu urmărim lucrarea ca lucrare, dar ascultăm anume *muzica* acestei lucrări, ca sonoritate pură, creatoare de stări și trăiri sufletești).

- Există multă muzică care prezintă interes, în special sub aspect de interpretare (partea de „spectacol” a muzicii). De exemplu, transcripțiile lui Liszt ale lucrărilor altor compozitori. Iar în alte cazuri unele lucrări prezintă interes chiar numai sub aspect de interpretare, fiind foarte nesemnificative sub aspect de conținut. (Această idee – ca argument la postulatul de mai sus despre distincția dintre *interpretare* și *muzică*).

- Muzica conține partea sa de fizică și partea sa de metafizică. Partea fizică e forma, partea metafizică e conținutul. De fapt, dacă e să ne referim la conținut, în muzică (în sunetele ei ca atare) el nu există. El se află în recepțarea acestor sunete, adică în conștiința și trăirea celui care intră în contact cu sunetele respective. Dar, subliniem, abia aici putem zice că avem de-a face cu ceea ce se numește muzică, căci anume conștiința noastră definește anumite sunete ca muzică, acestea, luate în sine și în afara conștiinței, în afara aprecierii lor de către conștiință, nu sunt muzică, ci doar obiecte fizice. De aici, ar ieși că muzicologia nu studiază muzica, ci doar ceea ce poate deveni muzică sau studiază muzica sub aspectul ei de potențialitate, de stare virtuală. De aici, muzicologia studiază muzica pe jumătate, Și, după cum vedem, nici chiar jumătatea ei esențială.
- Poți merge la un concert din interes istoric (de exemplu, la un compozitor „vechi” – să zicem, la Montserat Figues, a cărui muzică astăzi nu are nici un fel de priză la public, cel puțin la publicul larg) sau din interes interpretativ (la un anumit interpret, să zicem, la Anna Netrebko, cu vocea și cu tot farmecul interpretei), și nu neapărat din interes muzical propriu-zis.
- Noi trebuie să ne schimbăm în mod radical viziunea asupra muzicii. Muzica este cu totul altceva decât suntem obișnuiți să credem că este.
- Adică de ce fredonarea neîntreruptă, foarte intimă și profundă, coborâtă adânc în interior, a lui *Ave Maria* de Schubert, de exemplu, n-ar fi un fel de rugăciune isihastică? Căci tot într-acolo este îndreptată, spre Absolut.

ARTĂ ȘI EDUCAȚIE ARTISTICĂ
REVISTĂ DE CULTURĂ, ȘTIINȚĂ ȘI PRACTICĂ EDUCAȚIONALĂ

ARTS AND ARTISTIC EDUCATION